

دادرسی حمایتی بزه دیده ، شاکی

تالیف

یعقوب سیفی علمی

محمد جوادی علمی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرشناسه	سیفی علمی، یعقوب، ۱۳۶۷ -
عنوان و نام پدیدآور	دادرسی حمایتی بزه‌دیده، شاکی / تألیف یعقوب سیفی علمی، محمد جوادی علمی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۲۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۶۷-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	قربانیان جرم و جنایت -- حمایت -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Victims of crimes -- Protection -- Law and legislation -- Iran
موضوع	قربانیان جرم و جنایت -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	Victims of crimes -- Legal status, laws, etc. -- Iran
موضوع	قربانیان جرم و جنایت -- حمایت
موضوع	Victims of crimes -- Protection
موضوع	آیین دادرسی جزایی -- ایران
موضوع	Criminal procedure -- Iran
شناسه افزوده	جوادی علمی، محمد، ۱۳۴۸ -
رده بندی کنگره	۱۳۴۸ س ۳۶۱ / ۲۰۹ KMH۴۸۵۵
رده بندی دیویی	۳۶۱ / ۲۰۹ ۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۲۵۰۱

انتشارات قانون یار

دادرسی حمایتی بزه دیده ، شاکی

تألیف: یعقوب سیفی علمی، محمد جوادی علمی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۶۷-۱

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی (چراغ دانش سابق)

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول.....	۱۳
مبانی نظری.....	۱۳
مبحث اول : تاریخچه.....	۱۵
گفتار اول : جایگاه شاکی در دوره ی جنگ های خصوصی.....	۲۰
گفتار دوم : جایگاه شاکی در دوره دادگستری عمومی.....	۲۱
گفتار سوم : جایگاه شاکی در دوره ی دادگستری قدیم و معاصر.....	۲۳
مبحث دوم : تبیین مفاهیم مرتبط.....	۲۵
گفتار اول : مفاهیم اصلی.....	۲۵
بند اول : تبیین مفهوم بزه دیده.....	۲۵
بند دوم : معنای اصطلاحی.....	۲۷
گفتار دوم : مفاهیم مرتبط.....	۲۷
بند اول : شرایط شاکی و شکایت.....	۲۷
گفتار سوم : مقایسه شاکی با اصطلاحات مشابه.....	۳۱
بند اول : شاکی و بزه دیده.....	۳۱
بند دوم : شاکی و مدعی خصوصی.....	۳۲
بند سوم : شاکی و اعلام کننده جرم.....	۳۲
بند چهارم : شاکی و مجنی علیه.....	۳۳
فصل دوم.....	۳۷
حمایت از حقوق شاکی و بزه دیده از سوی ضابطین در فرآیند دادرسی.....	۳۷
مبحث اول : ضابطین قضایی.....	۳۹

گفتار اول : انواع ضابط قضایی	۴۰
بند اول : ضابطین عام	۴۰
بند دوم : ضابطین خاص	۴۲
گفتار دوم : جایگاه قانونی ضابطین قضایی	۴۷
گفتار سوم : نحوه عملکرد ضابطین دادگستری در برابر جرایم مشهود	۴۸
گفتار اول : شاکی حرفه ای	۵۰
مبحث نهم : بزه دیده‌هایی که با سوء استفاده از سیستم تعقیب جزایی کنونی در کشور اقدام به طرح شکایت می کنند	۵۲
مبحث چهارم : انگیزه های احتمالی شاکی در طرح شکایت	۵۷
گفتار اول : انگیزه های سوء	۵۷
بند اول : انگیزه‌های سیاسی	۵۷
بند دوم : انگیزه‌های مالی	۵۸
گفتار دوم : انگیزه های نامشروع	۵۹
بند اول : انگیزه‌های بیمارگونه	۵۹
فصل سوم	۶۱
حقوق شاکی و راهکارهای قانونی حمایت از بزه دیده	۶۱
مبحث اول: گذشت شاکی	۶۳
گفتار اول : بازگشت از گذشت توسط شاکی	۶۵
گفتار دوم : اعلام گذشت شاکی خصوص در جرایم غیر قابل گذشت و میرن تأثیر آن در مجازات متهم	۶۷
مبحث دوم : حمایت های قانونی از بزه دیده	۶۸
گفتار اول : اولین توجه به شاکی یا بزه دیده	۶۸
بند اول : حمایت مالی: ساده ترین و برجسته ترین گونه حمایتی	۶۸
بند دوم : حمایت پزشکی: برجسته ترین حمایت برای جبران آسیبهای بدنی و روانی	۷۰

بند سوم :	حمایت عاطفی و حیثیتی: قطعه گم شده حمایت ها	۷۲
بند چهارم :	حمایت شکلی (آیین دادرسی مدار): برای شناسایی و احقاق حق های بزه دیده	۷۹
بند پنجم :	حمایت اجتماعی: یک الگوی فراگیر و مطلوب حمایتی	۸۱
گفتار دوم :	حقوق شاکی در مرحله تحقیقات مقدماتی	۸۳
گفتار سوم :	آخرین حمایت های قانونی نسبت به بزه دیده	۸۵
بند سوا :	حق رسیدگی بدون تأخیر ناروا	۸۸
گفتار سوم :	حقوق دفاعی بزه دیده	۸۹
بند اول :	حق اطلاع از نتایج پرونده	۸۹
بند دوم :	حق تمهید رونوشت از صورت جلسات	۹۰
بند سوم :	حق بیان و اعتراض	۹۰
بند چهارم :	حق رد دادرسی کارشناسان و مترجمین	۹۱
بند پنجم :	حق درخواست احضار شهید و مطلعین	۹۱
بند ششم :	حق جرح شهود	۹۲
گفتار چهارم :	حق برخورداری از معاضدت	۹۲
بند اول :	حق داشتن وکیل	۹۲
بند دوم :	حق درخواست کارشناس و مترجم	۹۳
بند سوم :	حق تعیین قیم برای صغار، مجانین و سفیهان	۹۴
گفتار چهارم :	حقوق خاص بزه دیده	۹۴
بند اول :	حق حفظ امنیت جسمانی و روانی بزه دیده	۹۹
بند سوم :	حق حفظ حریم خصوصی و اسرار و اطلاعات شخصی	۱۰۱
بند چهارم :	حق حفظ تامين خواسته	۱۰۲
بند پنجم :	حق برخورداری از حاکمیت قانون	۱۰۳
گفتار ششم :	حقوق شاکی در قوانین موضوعه	۱۰۳
بند اول :	حقوق شاکی در آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۷۸	۱۰۳

بند دوم: حقوق شاکی درآیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ ۱۰۸

منابع و مآخذ ۱۱۹

کتابنامه ۱۲۱

www.ketab.ir

پیشگفتار

استعمال لفظ شاکی فقط مختص به ادبیات حقوقی نیست بلکه در زبان محاوره نیز مورد استفاده قرار می گیرد. گاهی این اصطلاح در بین دانش آموزان یک مدرسه یا در بین برادران و خواهران ساکن در یک خانواده کاربرد دارد لذا معنای لغوی شاکی در فرهنگ فارسی معین به معنای شکایت کننده و گله کننده بکار رفته است در اصطلاح حقوقی معانی مختلف و بعضاً متفاوتی از سوی اندیشمندان و عالمان حقوق ارایه گردیده بااین اوصاف امروزه حمایت از شاکی جایگاه خاصی به لحاظ برقراری عدالت در پی خواهد داشت بالتبع منظور از حمایت در فرایند دادرسی صرفاً حمایت های قضایی راتحت شمول خود قرار نمی دهد بلکه انواع حمایت از جمله حمایت آیینی را نیز در بر خواهد داشت و به جرات میتوان حمایت از شاکی را به زیر چتر عدالت ترمیمی آورده و از این آیین بهره مند ساخت در این کتاب کوششی بعمل آمده تا پس از تبیین وضعیت شاکی و وضعیت موجود در حمایت از شاکی و بزه دیده را در فرایند دادرسی مورد بررسی قرار دهد هر چند آنچه بیشتر شایسته امعان نظر در این فرایند است مراحل ابتدایی فرایند یعنی بدو ورود یک شخص به آن ساکمیباشد اما حقوق شاکی در مراحل دیگر و در قوانین اخیر الصوب از جمله آ.د.ک مصوب ۱۳۹۳ و ق.م.ا مصوب ۱۳۹۲ نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

مقدمه

تظلم و دادخواهی اشخاص در یک مرجع بیطرف همیشه و در ادوار مختلف تاریخی دغدغه خاطر انسانها و جوامع بشری بوده است. شخص اعم از حقیقی و حقوقی که به دستگاه قضا التماس می آورد خواهان احقاق حق خود در کمترین زمان ممکنه با رعایت انصاف و موازین عدلت از سوی محکمه است که در مراحل مختلف دادرسی از سوی افراد و مقامات مسوول مستلزم پیگیری شایسته می باشد. بررسی حقوق چنین اشخاصی ما را به راهکاری راهبردی در این زمینه رهنمون خواهد ساخت و بالتبع از خلال چنین بررسی نقاط ضعف و قوت وضعیت موجود آشکار خواهد شد.

واژه شاکی در دین **Complainant** و در عربی مترادف با مجنی علیه نیز بکار رفته است و در اصطلاح حقوق کیفری به شخصی که از وقوع جرمی متحمل ضرر و زیان شده و یا حقی از قبیل قصاص پیدا کرده و آن را مطالبه می کند مدعی خصوصی و شاکیانمیده می شود.

از نظر تاریخی، ابتدا تعقیب دعوی کیفری و نامه شکایت به عهده فرد شاکیاست. زیرا شکایت کننده به واسطه ضایع شدن حشش این حق را برای خود مسلم دانسته و با حضور به مراجع ذیصلاح جهت احقاق حق اعلام شکایت می نماید. این موضوع خطراتی را برای شاکی به دنبال می آورد که لزوم حمایت از شاکی را در سیستم قضایی روشن می کند که معمولاً سه نوع حمایت از شاکی در این مورد مطرح می شود:

۱ - حمایت از شاکی بلافاصله پس از تحقق جرم از قبیل بازداشت های پزشکی، روانشناختی و همچنین در مرحله طرح دعوا

۲ - حمایت از شاکی در مرحله دادرسی از قبیل تفهیم حقوق و فراهم آوردن نیازهای حقوقی؛

۳ - حمایت از شاکی در مرحله تامین ضرر و زیان از قبیل تامین خسارت زیان دیده از منابع دولتی و کلاد در مرحله اجرا. در این کتاب به طور کلی به بررسی مشکلات شاکی و بزه دیده در حین احقاق حق خود در مراجع ذیصلاح «پلیس، قضات، پرسنل اداری و کلاء،

کارشناسان ، پزشکی های قانونی و شورا های حل اختلاف» بحث می شود و علاوه بر آن به کنکاش در چهار سطح (۱) تقنینی (۲) قضایی (۳) اجرایی (۴) مشارکتی حقوق جزا در بستر احقاق حق شکات پرداخته می شود.

www.ketab.ir